

skim samostanima u Dubici i Strezi te pavlinskim školama na hrvatskom prostoru (str. 153-187).

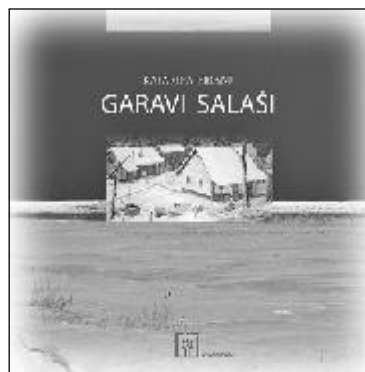
Ova knjiga je još jedan doprinos prikupljanju Sekulićevih radova na polju opće hrvatske historiografije, ali i onoga što se tiče Sekulićeva zavičaja, Bačke. Budući da su ovi članci bili objavljeni u zagrebačkom *Tkalčiču* koji je ipak relativno nedostupan zavičajnom čitateljstvu, važna je namjera nakladnika da se ovi članci još jednom objave kako bi bili dostupniji Sekulićevim zavičajnicima.

Dražan Skenderović

Katarina Firanj, *Garavi salaši : cio život za godinu dana*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2016., 159 str.

Katarina Firanj, Bunjevka iz okolice Sombora, rođena je 1950. godine u Somboru. Po zanimanju kućanica, a zaljubljenica u svoju kulturu i korijene, odmalena piše pjesme. U mladosti se oprobala i s kazališnim komadima koji su izvođeni – uspješno! Njezine su pjesme objavljivane u kalendaru *Subotička Danica*, u listovima *Miroљjub* i *Zvonik* te u knjigama *Somborske žetvene svečanosti* (Sombor, 1996.), *Raspleteni snovi* (Rešetari, 2000.) i u zbirkama *Lira naiva*. Prva samostalna knjiga poezije *Žagor iz opaklije* objavljena je u nakladi „Alfagrafa“ iz Petrovaradina 2014. godine.

Knjiga *Garavi salaši : cio život za godinu dana* objavljena je u biblioteci „Prinosi za etnografska istraživanja“ Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata 2016. godine. Knjigu je uredila Katarina Čeliković, stručnu redakciju teksta napravila je diplomirana etnologinja Bojana Poljaković, lekturu Zlatko Romić, knji-

gu je likovno opremio Darko Vuković, a tehnički uredio Ervin Čeliković.

Knjiga počinje uvodnim stihovima bećarca *Ovi naši garavi salaši, / što su stariji, sve su garaviji!* i time najavljuju glavni dio knjige. Autorica je prostorno i vremenski smjestila radnju knjige, a podijelila ih u sljedeće naslove: „Nenadić salaši“ (str. 6-10), „Koćevi salaši“ (str. 10-13), „Didin salaš – moja obitelj“ (str. 14-15) i „Izgled salaša“ (str. 15-26). Nadalje su dva poglavlja: „Svakodnevni i blagdanski život na salašu kroz godinu“ (str. 29-102) i „Životni običaji na salašu“ (str. 105-136). Također, knjiga sadrži i „Rječnik manje poznatih riječi“ (str. 137-150), „Pogovor“ Bojane Poljaković (str. 151-152) te kratku bilješku o autorici (str. 153). Ono vrlo važno kao svjedok autoričinim riječima jest činjenica da je knjiga bogato ilustrirana fotografijama koje je prikupila autorica i članovi njezine obitelji.

Katarina Firanj u ovoj knjizi daje iscrpni opis salaša – Nenadića, Koćevi salaša, Didinog salaša gdje je odrasla te općenito opis salaša u okolici Sombora (tradicijsko graditeljstvo ovih prostora). Kroz njezine zapise možemo sebi predočiti konkretnu sliku kakav je bio taj salašarski život – kako svakodnevni tako

i blagdanski; što je to što je činilo srž života na salašu, koje su to obveze, dnevne navike, životni ili svjetovni običaji – sve ono što je utjecalo na kreiranje kulture Hrvata Bunjevaca s prostora Bačke. Kako je već navedeno, Katarina Firanj je pjesnikinja te se u njezinim zapisima svakako često može naći ta strana njene osobnosti – vrlo slikovito opisuje svoja sjećanja i sjećanja svojih baka i djedova na prela, poklade, korizmu, uskrzne običaje, blagdane i procesije, žetvene običaje, adventske i božićne običaje itd. Nadalje, autorica zapisuje cijeli tijek životnih običaja – od porodnih običaja, preko djetinjstva na salašu te odrastanja i mladenaštva gdje dolazimo i do svadbenih običaja te na samome kraju posmrtnih običaja. Također, Katarina piše i o tradicijskoj prehrani (svakodnevnoj i blagdansknoj) te o tradicijskome odijevanju.

Iako po struci nije znanstvenica, a s druge strane je pjesnikinja, vrlo kritično, znanstveno, objektivno pristupa pisanju, bez ikakvog uljepšavanja ili idealiziranja, što je vrlo važno u pisanju ovakvih radova, ne bismo li dobili što objektivnije i vjerodostojnije etnografske zapise. Također, ističe i promjene koje su se dogodile u određenim tradicijskim praksama a koje su svakako uobičajena kulturna pojava.

S obzirom na to da se do nedavno vrlo malo radilo na znanstvenom zapisivanju kulturne baštine Hrvata Bunjevaca s ovih prostora, što se promijenilo zahvaljujući suradnji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, ova knjiga je vrlo vrijedan doprinos etnografiji bačkih Hrvata. Ona je svjedok

postojanja Hrvata Bunjevaca u Somboru i okolici, njihove kulture i cjelokupnog načina nekadašnjeg života na salašu kojega kao takvog sve manje možemo vidjeti. Katarina Firanj je dala opsežni prikaz salašarskog života. Ona kao etnograf *insider* u svome istraživanju zacijelo daje posebni značaj i jačinu jer je sama i svjedok i kazivač i promatrač – metoda koja uključuje dobro poznavanje materije i ne donosi upitnost pojedinih podataka ukoliko je uključena objektivnost, a u ovome slučaju možemo uočiti da jest. Ova knjiga koja uključuje kazivače koji su možda od posljednjih živućih svjedoka salašarskog, tradicijskog bunjevačkog života u Somboru i okolici, vrlo je vrijedno polazište za buduća istraživanja koja riječi autorice mogu dodatno etnografski obogatiti.

Sonja Periškić Pejak

Petar Pifat, *Vesel'te se, kršćani. Božićne popijevke i običaji u Petrovaradinu*, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Jelačić“ Petrovaradin, Petrovaradin, 2017., 44 str.

„Knjižica i pjesmarica moj je skromni doprinos očuvanju narodnih običaja i popijevaka iz Petrovaradina, vezanih uz božićno vrijeme koje, uz Uskrs, čini najradosniju svetkovinu Rimokatoličke Crkve.“ Riječi su to prije svega skromnoga autora Petra Pifata, predsjednika Hrvatskoga kulturno-prosvjetnoga društva „Jelačić“ Petrovaradin o svome uratku, koji možda nije opširan po broju stranica, ali je svakako značajan, a može se reći i presudan, jer je autor zahvaljujući njemu otrgnuo zaboravu bogatstvo starih božićnih običaja staroga Petrovaradina u župnim zajednicama